

Rektorinnan E Frøstervik

Tiløjstuen

Helsingshus

med mange hilsener fra

Sverre Pedersen

BRENTE STEDERS REGULERING B. S. R.

Noen meddelelser om reguleringsarbeidet
i de krigsherjede byer og steder

AV PROFESSOR SVERRE PEDERSEN

BRENTE STEDERS REGULERING B.S.R.

Noen meddelelser om reguleringsarbeidet i de krigsherjede byer og steder

AV PROFESSOR SVERRE PEDERSEN

3 REGULERINGEN AV DET BRENTE SENTRUM I NAMSOS

Kortfattet oversikt.

Namsos ligger i Nord-Trøndelag fylke ved Namsens utløp i Namsenfjorden, midt i Namdalen i hjertet av et distrikt som, så uensartet det på mange måter er, likevel danner en enhet, ikke bare geografisk og administrativt, men også etter sin historiske og kulturelle opprinnelse. Sørvendt, med ansiktet mot ytterdistriktenes fjord- og øylandskaper og med rike skog- og jordbruksbygder i ryggen, ligger byen som dalens administrative og trafikkmessige sentrum.

Namsos er i særegen grad sitt landdistrikts by, og som Namdalens by er den anlagt etter initiativ fra distriktets bønder. Hvor den skulde ligge, var bygdene ikke riktig enige om, men etter endel strid, ble Bråholmen valgt i konkurranse med endel andre steder ved fjorden og kysten. Det var i 1845 loven om anlegget av en by for Namdalen ble vedtatt. Det var da bare noen få hus på Bråholmen og knapt 20 mennesker. Ved anlegget av Namsos ble det stort oppsving i sagbruks- og trelastindustrien. Flere trelastfirmaer ble startet i og ved Namsos av tilflyttede forretningsfolk, som kjøpte opp skogeiendommer, drev sagbruk og eksporterte trelast. To år seinere var antall innbyggere steget til 100. Tyve år deretter var det 1200, i 1900 ca. 2300. I dag bor det innenfor de noværende grenser ca. 4000 mennesker. Det er en stigning fra 1900 til 1943 på ca. 75 %.

To ganger tidligere, i 1872 og 1897 er Namsos lagt i aske. Det vesentlige av bebyggelsen før katastrofen 1940 skrev seg således fra slutten av 90-årene. Det som særlig festet seg i minnet hos dem som besøkte Namsos, var de rette, like brede gatene og de regelmessige kvartalene i byens sentrum. Planen her var en skjematisk sjakkbrettplan med nord-sør og øst-vest-gående gater, men treplantninger i gatene gav bybildet noe liv og farger og den 114 m høye temmelig rett avskårne «Bjørumsklompen» gav den en

karakteristisk bakgrunn. En ganske pen bruddsteinskirke på kirkehaugen midt i byen, tømmerbommene, bordstablene og de vakre omgivelser, var også ting som gav varige minner hos en besøkende

Sentret inntar en halvøy, som danner en fortsettelse av «Bjørumsklompen». På begge sider av denne halvøya går der viker inn, Bjørumsvika og Lavika. Situasjonen har for så vidt en viss likhet med Oslos linjer mot havnen, men naturligvis med alt forbehold for sammenlikningen.

Utenfor sentret har reguleringen uregelmessige linjer, diktert av terrenget, bortsett fra Lavika, hvor der er et stykke skjematisk rektangelplan.

Imidlertid var det «sentret» som brente under krigshandlingene i 1940 og det er reguleringen her som det har vært oppgaven no å ordne.

Byens oppland.

Namsos har både typiske sjøbygder, jord- og skogbruksbygder og utpregede fjellbygder som oppland.

Lengst ute i vest, mot Storhavet, ligger sjø- og fiskeribygder som Leka, Vikna og Flatanger.

Rundt Namsenfjorden innover mot Namsos ligger mer lune fjordbygder, hvor levevegen kan være både jordbruk og fiske.

I midtre Namdalen ligger de brede jordbruksbygdene Overhalla og Grong, Harran og Høylandet. Enno ligger store vidder dyrkbar jord som udyrket mark.

Mot øst, inntil svenskegrensen, ligger fjellbygder som Sørli, Nordli, Røyrvik og Namsskogan.

Til byens oppland kan naturlig regnes Namdalseid, Lierne, Grong, Overhalla, Klinga, Vemundvik, Fosen, Flatanger, Nærøy, Vikna, Kolvereid, Foldereid og Leka.

I 1900 var innbyggerantallet i disse strøk, Namsos unntatt, 26 436, i 1942 var innbyggerantallet steget med 5498 — ca. 21 % til 31 934.

Sentret i Namsos før brannen 1940. Det ligger på halvøya Bråholmen. Kirken sees midt i bildet, ovenfor Bjørumsvika, ytterst til høyre sees «Tiendeholmen», ovenfor denne sees Namsnelva stor og bred med den nye vakre vegbru hvor over forbindelsen sørover til Steinkjer. Elva fortsetter bred oppover dalen inntil den forsvinner i perspektivet.

Kommunikasjoner.

Namsos lå lenge temmelig avstengt fra utenverdenen. Kommunikasjonene var dårlige. All forbindelse sørover foregikk med kystbåtene, og på vinters tid var den ofte lite tilfredsstillende. I 1908 ble endelig landets første bilrute satt i gang fra Steinkjer til Rødhammer. I 1923 ble Namsbrua åpnet for trafikk og bilruten kunde kjøre helt til byen. Stadig forbindelse hele vinteren fikk en først i 1927. Høsten 1933 ble Namsos—Grong-banen åpnet og fra 1935 har byen to daglige forbindelser med Trondheim. Bilruten over Namdalseid til Steinkjer kjører nå to daglige turer. Ved jernbanens korrespondanse med bilruter i Grong, har byen forbindelse med Lierne, Harran, Namsskogen og Røyrvik. Lokale bilruter fører over Høylandet til Kongsmo, til Bangsund og til Vemundvik.

Sjøverts har byen regelmessig forbindelse med sjødistriktene. Namdalens aktiedampskibsselskaps båter trafikkerer nordsiden av det åpne havstykke utenfor Namsenfjordens utløp, Folla, og Namsos Dampskibsselskaps båter, kysten sørover til Trondheim. Dessuten er det et par ukentlige anløp av kyst-ruter og av en lokalrute Brønnøysund—Namsos.

Som utgangspunkt for Namdalsbanen, for Fylkesbilenes ruter, for lokale bilruter og for dampskips-selskapenes ruter, er Namsos knutepunktet for trafikken i Namdalen.

De utmerkete veger i Nord-Trøndelag har i de seinere år ført med seg et stadig økende besøk av bil-turister. Ellers er byen hva turister angår, godt vant fra gamle dager da innen- og utenlandske lakse-fiskere og elgjegere la vegen om Namsos.

Ervervslivet.

Det var skipningen av trelast som reiste kravet om et ladested ved Namsen, og det ble da også trelasten som i særlig grad kom til å prege byens utvikling. Den første damp-sag ble bygget få år etter anlegget. Flere kom til og under høykonjunkturen etter krigen, lå der innenfor det noværende byområde, fire sag-bruk foruten to trevare- og møbelfabrikker. De beskjefteget i alt 270 mann. I de seinere år var be-driftens antall ved nedleggelse og sammenslutning gått ned og antall arbeidere betydelig redusert, dog regner man at ca. 1/5 av byens befolkning fremdeles er direkte knyttet til sagbruksindustrien. Like før noværende krig tok industrien seg igjen betydelig opp.

Namsos og nærmeste distrikter, som Gravvik, Vikna, Kolvereid, Fosnes, Vemundvik, Flatanger, Otterøy, Klinga, Namdalseid, Overhalla, Høylandet og Grong, hvor Nordlandsbanen sees lengst til høyre, derfra side-linjen ned til Namsos.

Moderniseringer var i de seinere år foretatt ved flere av brukene. A/S Van Severen & Co. Ltd. som brant i 1940, er gjenoppbygget og regnes no til et av Skandinavias mest moderne sagbruk.

Jernbanen ble i de siste år før krigen benyttet til transport av tømmeret, og der er lagt spor inn på sagbruksområdet.

Av byens trevare- og møbelfabrikker er A/S Namdalens Trevarefabrikk og Namsos Møbelfabrikk utbedret og står godt rustet til gjenoppbyggingen tar til for alvor.

Av annen industri kan nevnes Namdalens Ullvarefabrikk. I denne forbindelse kan nevnes at saueavl er i oppsving. Særlig de ytre kyststrøks fjellbeiter gir store muligheter.

Videre kan nevnes Namsos meieri, Namsos Margarinfabrikk og Namsenfjord Canning, hermetisering av fisk og kjøtt.

Etter krigen har Norsk Boligindustri anlagt fabrikk for ferdige hus på Namsen Trelastforenings tidligere tomt.

Like utenfor Namsos, ved Namsenbrua, er anlagt

en bygningsplatefabrikk med henblikk på kommende gjenoppbygging og eksport på Nordland.

Fiskeriene har opp igjennom årene helt fra byens anlegg gitt et vesentlig bidrag til byens næringsliv.

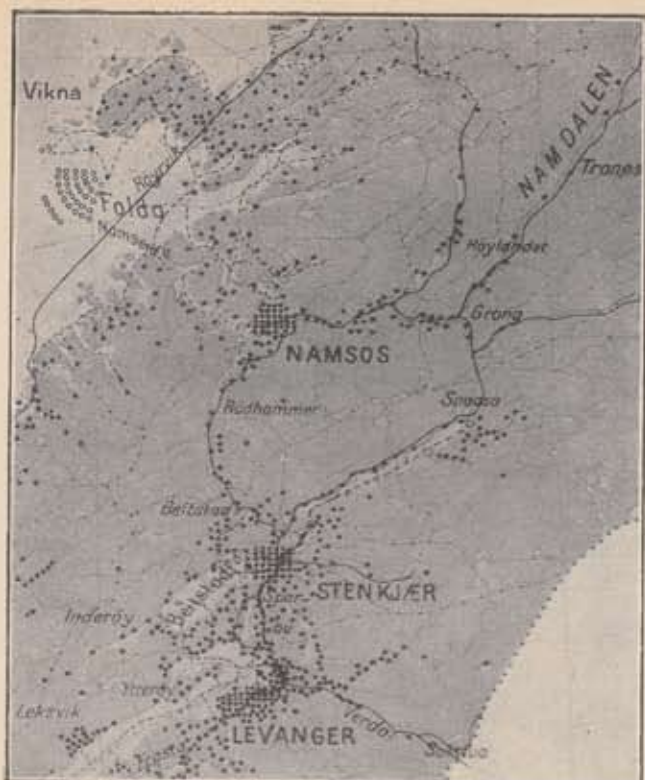
Namsos—Grong-banen har i årene siden 1935 fraktet betydelige kvanta iset og saltet sild fra Namsos.

En av distriktets viktigste næringsveger, som også har spilt en betydelig rolle for Namsos by, er laksefisket i elva og sjøen.

I de vanskelige år under forrige verdenskrig satte Namsos sitt håp til kisen fra Gronggrubene og eksporten av denne. Hittil har kisen vært en skuffelse. No er framføringen av kisen påny blitt høyaktuell.

Namsos hadde før brannen i 1940 114 forretninger av alle størrelser. De fordeler seg slik på de forskjellige bransjer:

1. Nærings- og nytelsesmiddelforretninger etc. 39
2. Manufaktur, tekstil etc. 23
3. Isenkram, bygn.art., gullsmeder 15
4. Institusjoner, foreninger, hoteller, kaféer 26
5. Apotek, banker, diverse 13

Befolkningens plass i Innherred og Namdalen.
(Efter Söderlund.)

Videre hadde byen i 1940:

Off. og halvoff. kontorer, skoler etc.	18
Private kontorer, agenter, lagre etc.	25
Bedrifter, verksteder etc.	32
Håndverkere	35

Framtidig utvikling.

Byens framtidige utvikling er vanskelig å forutsi. Det avhenger for en stor del av hvor Grongkisen tar vegen. Utskipning over Namsos vil komme til å spille en betydelig rolle for byen. Men Namsos søker også realisert andre planer for utvidelse av arbeidsliv og næringsliv.

I tilstøtende distrikter er store muligheter for bu-reising. Ca. ½ million mål udyrka mark ligger der, skikket til oppdyrking.

Selv om trelastindustrien også i framtiden vil spille en dominerende rolle, så gis der mange andre muligheter. Ved utvidelse av kommunikasjonene vil der skapes bedre avsetningsmuligheter for fjordens fiskeprodukter og dalens jordbruks- og skogbruksprodukter. Med en framtidig vekst av byene i Norge på samme vis som hittil, skulde man kunne anta at Namsos ved år 2000 kunne være vokset til en by på ca. 8—10 000 innbyggere, men den kan også være større.

Grunneierforhold.

Grunnen i Namsos eies av 9 private grunneiere. Namsos kommune eier et område i Fredriksberg-

parken som ligger i skråningen opp mot «Bjørumsklumpen».

Grunnen i Namsos bygdes ut av de ovenfor nevnte grunneiere til en viss pris pr. m².

Innenfor den gamle bygrense, dvs. sentrum, størsteparten av Lavika, området vest for Havikvegen innbefattet Fredriksbergparken rundt foten av «Bjørumsklumpen» var og er prisen pr. m² 3½ øre (3,333 øre) etter gammel kontrakt. Utenfor den gamle bygrense, men innenfor den noværende varierer prisen fra 10 til 25 øre pr. m².

Tall til sammenlikning.

Brannen i 1940 rammet også i Namsos særlig forretningssentret. Der brente 189 beboelseshus og ca. 1350 mennesker ble husville.

Den brente bebyggelse i Namsos sentrum hadde følgende golvmeterareal:

1. Boliger	24 716 m ²	sto igjen	180 m ²
2. Kontorer, hoteller, forretninger etc. ..	10 937 » » »		300 »
3. Industri, lager etc.	10 413 » » »		3000 »
4. Off. instit., forsamlingslokaler	4 526 » » »		0 »

Total brent

50 595 m ²	sto igjen	3480 m ²
-----------------------	-----------	---------------------

Samlet lengde forretningsfasade var før brannen ca. 1 595 l. m.

Den nye reguleringsplan for sentrum omfatter følgende golvmeterareal:

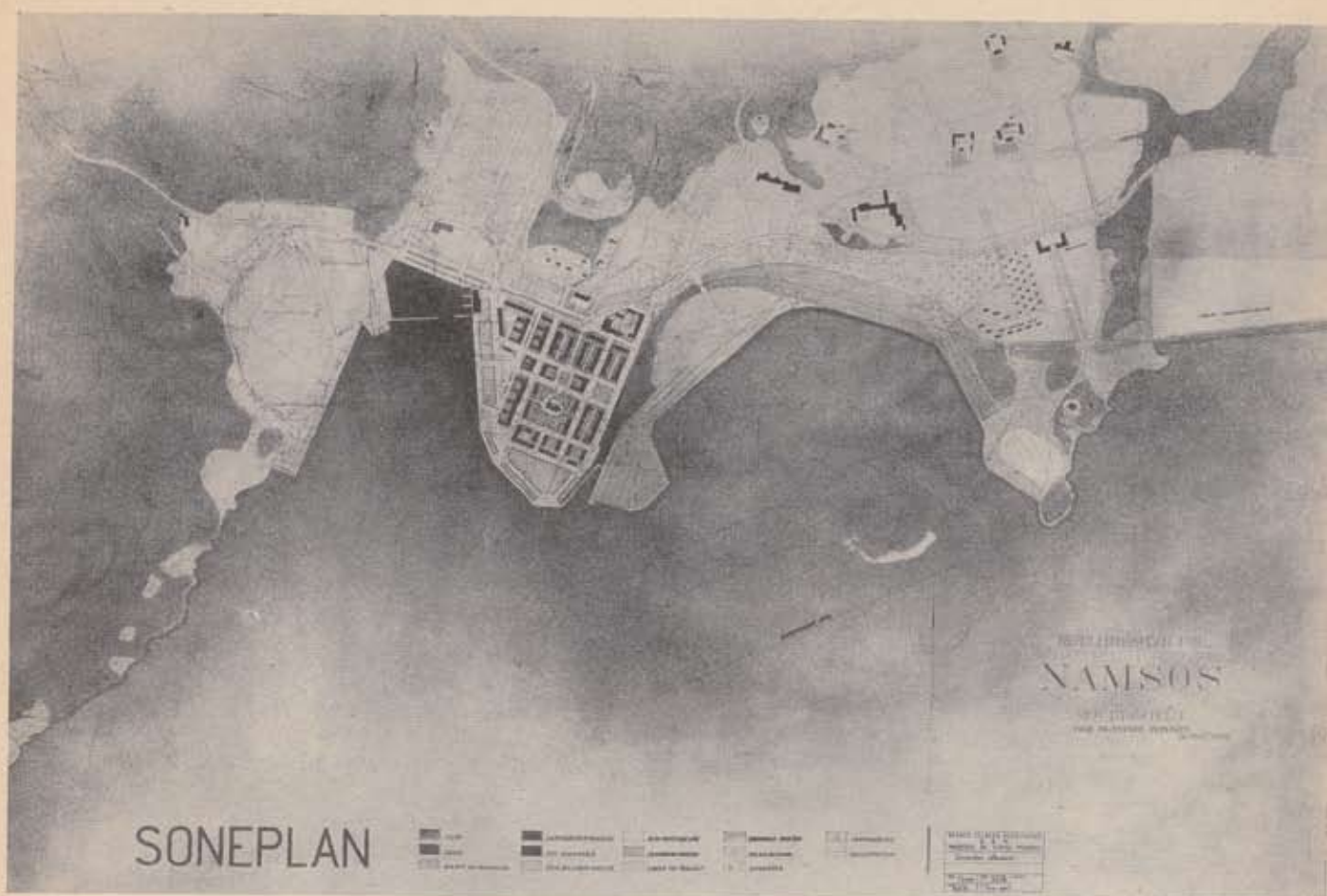
	Regulert	Sto igjen	Gjennoppført
1. Boliger	24 963 m ²	180 m ²	1755 m ²
2. Kont., hoteller, forretn. etc. ..	13 885 »	300 »	
3. Industri, lager etc.	16 647 »	3000 »	400 » (Transformatorstasjon)
4. Off. innstit., forsaml. lok. etc.	6 800 »	0 »	
Total golvm. areal	62 295 m ²	3480 m ²	2155 m ²

Heri er bare medtatt det som ligger innenfor reguleringsgrensen, samt havneområdet.

Namsen Trelastforening er holdt utenfor i begge oppgaver da denne var nedlagt før krigen.

Samlet lengde forretningsfasade etter den nye plan, ca. 2565 l. m.

Reguleringsplanen gir således en øket bebyggelighet på 8223 m² eller ca. 15 %. Tidligere var det lite av kjellere, og de som fantes var praktisk talt ubrukelige. I den nye plan regner man med kjellere under hele huset, som delvis kan nyttes til lagerplass for forretninger. Og med bedre muligheter for rasjonell innredning av forretninger, kontorer og lagre vil den nyregulerte bebyggelse gi en øket effektivitet i forhold til den gamle.

Soneplan for Namsos.

I midten det brente sentrum (på Bråholmen). Bukta til venstre er Lavika, til høyre Bjørumsvika med van Severen & Co. Lids trelastbruk. Bortenfor denne er Tiendeholmen. Bydelen til venstre for Lavika kalles «Prærien», bydelen rett opp for Lavika kalles også Lavika. Rett opp for sentret ligger den 114 m høye rettåvskårne «Bjørumsklumpen», som skjærer den sørvendte by mot nordavind. Ved foten av den er Fredriksbergparken. Havneanleggets største del ligger mot Lavika, hvor der innerst er båthavn. Jernbanen kommer fra Grong (sidelinje til Nordlandsbanen). Den går gjennom en dyp skjæring ovenfor Tiendeholmen inn i byområdet. Det store bygningskompleks ovenfor Bjørumsvika er sykehuset. Til høyre for den det prosjekterte store skolekompleks. Til begge vikene støter store industriarealer. Lengst til venstre begrenses de flate arealer av et oppstigende skogbevokst høydeparti som gir byen en fast ramme mot vest. Fra øst kommer Namsenelva nedover Namdalen med flate arealer på begge sider.

Gjenoppbygd og nybygd.

Av brente og delvis ødelagte bedrifter utenfor reguleringsgrensen for sentrum, er Van Severen & Co. Ltd. gjenoppbygd. I Lavika er Ullvarefabrikken restaurert og i drift. Foruten offentlige bygninger som seinere er nevnt, er bygget 31 private bolighus, vesentlig i perifere strøk, men innenfor bygrensen. Dessuten er 7 under oppførelse. Hertil kommer svenskehus, 37 enkelthus og 13 dobbelthus. Av komb. bolig- og forretningsgårder er 7 under oppførelse.

BESKRIVELSE AV DEN NYE SENTRUMSPAN

Praktisk talt hele sentrum i Namsos brente 1940. Bare enkelte murbygninger ble mindre skadet og kunne delvis tas i bruk snart, således Sparebanken, Meieriet og Brannstasjonen.

Den nye reguleringsplan omfatter det no brente sentrum. Reguleringsgrensen er seinere blitt utvidet til også å gjelde deler av Lavika. Dessuten er regulert enkelte strøk langs Overhallsvegen.

Indre trafikklinjier.

Namsos er heldig stillet for så vidt som gjennomgangstrafikken ikke går gjennom bysentret, men tangerer dette i nord.

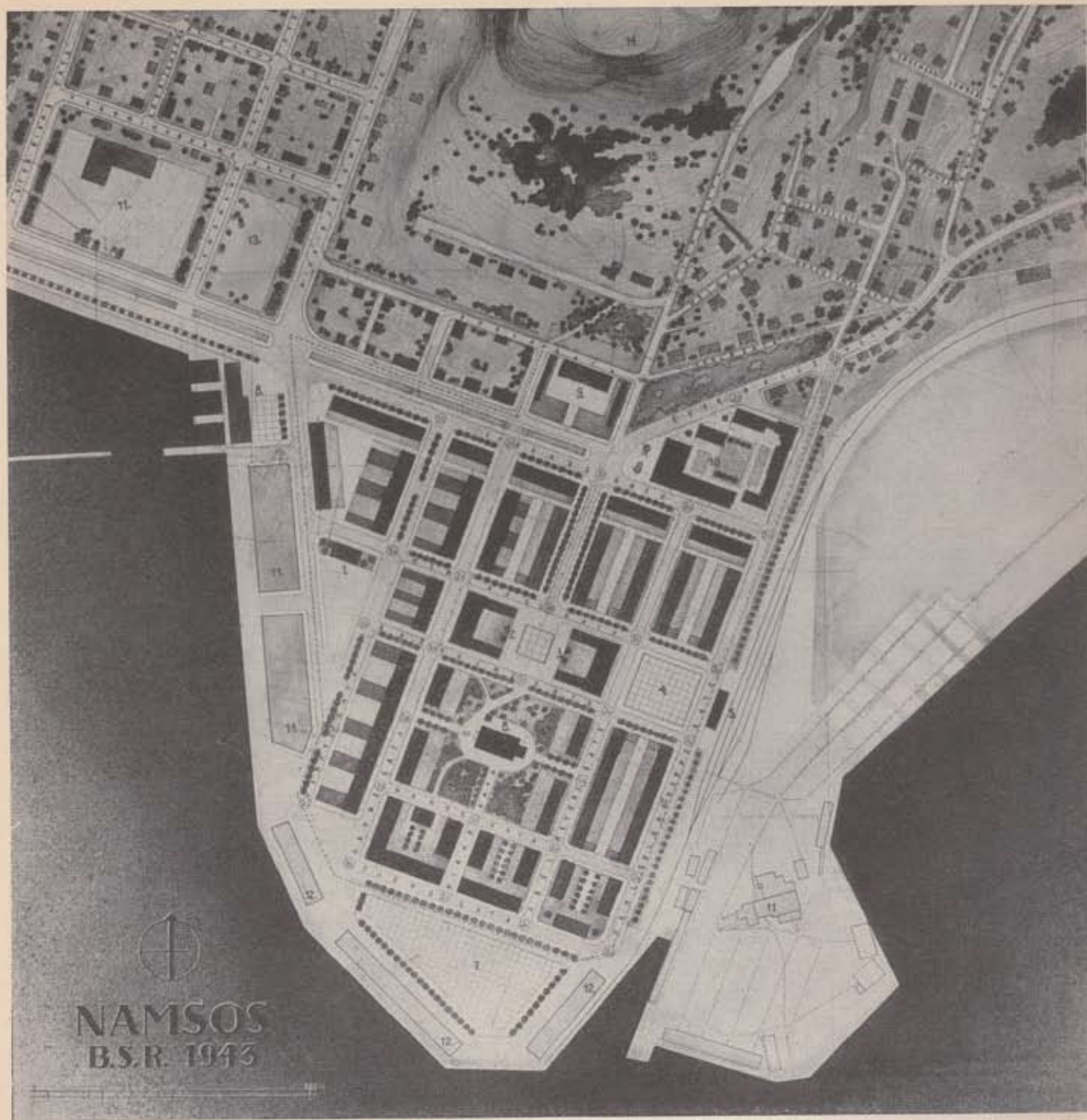
Planen foreslår i den anledning en ny bred gate lagt ved siden av den gamle med en grøntstripe mellom dem. Det er mulig at den i framtiden kommer til å fortsette på fylling mot øst og danne en rettere og mer oversiktlig innkjørsel til sentrum enn den no-værende Overhallsvegen, som går i en bue. I sentret var gatene like brede og skar hverandre i rett vinkel. Dette gav byplanen et monotont preg. Den hadde sjakkbrettplanens vanlige ulemper i den henseende, særlig når kvartalene også var små og tvergatenes

antall unødig stort. I dette skjema lå kirkehaugen som en kjærkommen avveksling, som imidlertid ikke var utnyttet. Plassanlegget foran kirken lå skjevt i forhold til kirken. Med bibehold av sjakkbrettmønsteret i planen prøvde man å bringe liv og avveksling inn i det ved å markere den gata som dannet ryggraden i skjemaet og var rettet mot kirken som fond, Kirkegata og gi den en større bredde så den skilte seg ut fra de andre gater. Dessuten foreslo man å beplante den. Foran kirken munner den ut i en sym-

Det brente sentrum i Namsos før krigen.

Reguleringsplanen var meget skjematisk, like brede gater som skar hverandre i rett vinkel. Kirken lå på en forhøyning i terrenget. Et plassanlegg lå skjevt i forhold til kirken. Øverst sees endel av «Bjørumsklompen» som skjærer byen i nord. Langs havnen sees lagerhus og i klynger trelastbruk. Hovedtrafikkevegen tangerer sentrets nordre del, men på en uklar og i trafikkmessig henseende utilfredsstillende måte. De to større bygninger i det øverste kvartal i sentret er skolebygninger. Der er fullt opp av uthus inne i kvartalene.

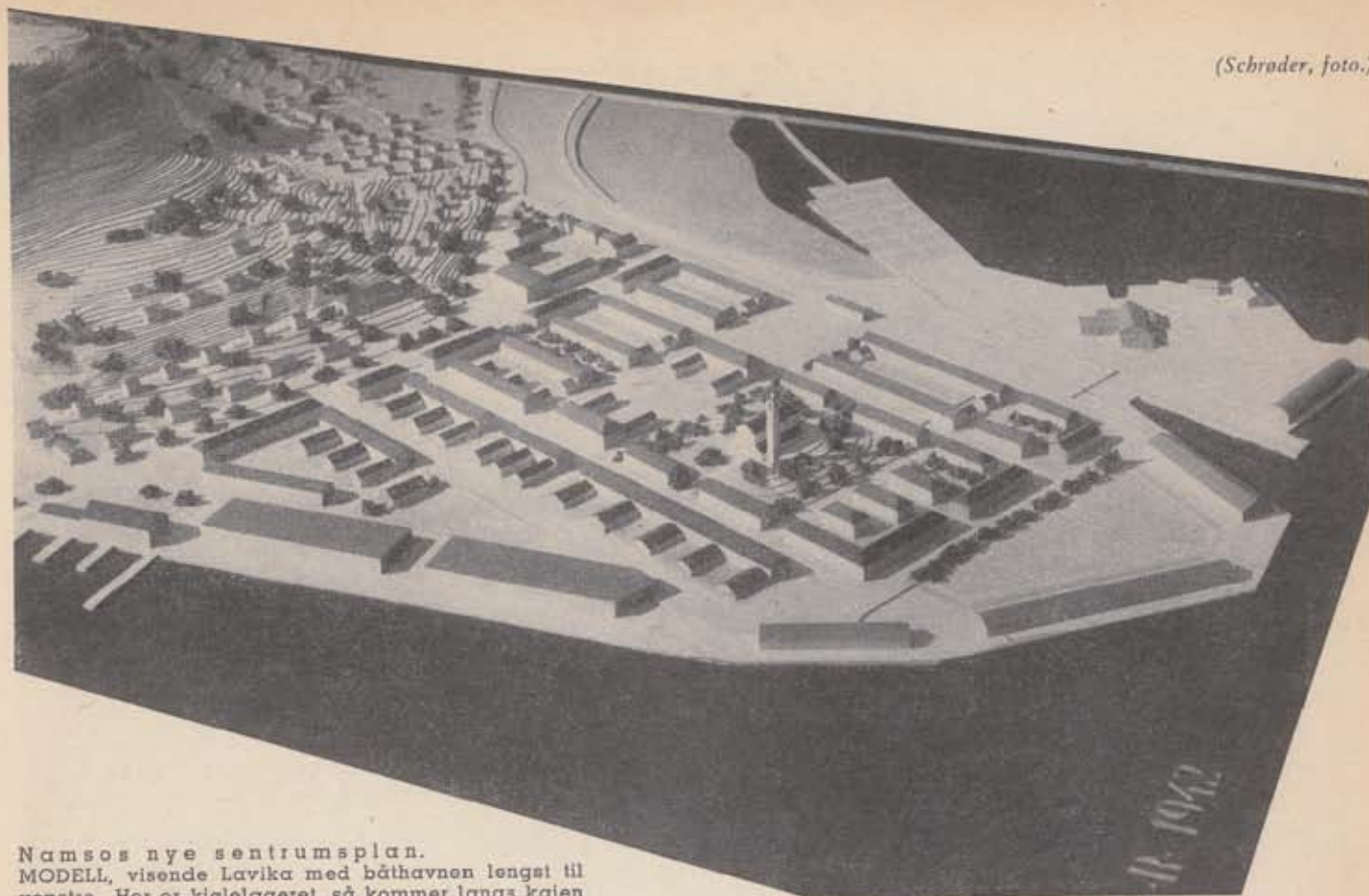

Den nye reguleringsplan for det brente sentrum i Namsos.

metriplass, flankert av 2 offentlige bygninger, som sammen med kirken i fonden, danner en gruppe av offentlige bygninger — et «Forum». Ytterligere sløffet man en del overflødige tverrgater, hvorved kvartalene ble lengere og fikk en utpreget nord-sør-orientert retning.

En av de nord-sør-gående gater, Havnegata, ble gitt en litt større bredde enn de andre alminnelige gater, idet den har vært og fremdeles også vil bli hovedtrafikkgata.

Med den brente bys skjematiske gatenett som grunnlag er det ved markering av aksegata mot kirken (6) og ved en symmetriplass flankert av to offentlige bygninger forsøkt å gi planen en bevisst holdning. Hovedtrafikkgata er utvidet og gitt to løp med mellomliggende plen. Havneplanen viser nederst kaiskur (12), til venstre lagerbygninger og industri (11). (1) er rutebilsentral, (2) post- og telegrafbygning, (3) offentlig bygning. (4) er stasjonsplass, (5) stasjonsbygning — seinere muligens godsstasjon, (6) kirke, (7) åpen plass i havneområdet, (8) fisketorg med kjelelager, (9) offentlig bygning, (10) kommunale bygninger, bl. a. kino, transformatorstasjon og brannstasjon, (11) industri- og lagerbygg, (13) lekeplass, (14) «Bjørumsklumpen» med park ved foten. Øverst til venstre i havnen er båthavn. Planens sørøstre hjørne må forandres noe av hensyn til et nettopp krevet siloanlegg for kiseksport fra Grong

Namsos nye sentrumsplan.

MODELL, visende Lavika med båthavnen lengst til venstre. Her er kjølelageret, så kommer langs kaien brede lager- og industribygg, derpå dampskipskaien med shed. På spissen den rommelige åpne plass med beplantning. Til høyre van Severen & Co. Ltd.s trelastbruk (nyoppført), øverst til venstre endel av «Bjørumsklompen», nedenfor denne lett åpen bebyggelse. De 1 etasjes høye tverrfløyene til forretningsbyggene er tenkt som utvidelse av lagre eller for mindre bedrifter knyttet til butikkene (f. eks. bokbinderi o. l.).

Ytterligere blir forretningssentret omrammet av beplantede randgater som markerer det, skiller det ut og gir det holdning.

På den sørligste snipp av halvøya blir der mot havnen en rommelig åpen plass. En kvadratisk plass i øst vender mot jernbanestasjonen. Symmetrisk mot denne i plankomposisjonen ligger i vest rutebilsentralplassen.

Reguleringsplanen skulde på det vis få liv og idéinnhold samtidig som den får et visst tilsnitt av klassisisme, noe som er forårsaket ved at man av praktiske grunner var bunnet til det gamle gatenetts skjema.

Gatenes lengdeprofil som tidligere var mindre pent — med små bakker i det ellers rettlinjete profil, vil bli utjevnet og enkelte knauser som før var generende, er allerede bortsprengt.

I den vestre del av sentrum hvor rutebilsentralen får en ypperlig plass, tenkes anlagt en større bensinstasjon på den søndre snipp, likesom det er tenkt i arealene som her er avsatt for industri, å anlegge garasjer med reparasjonsverksted etc.

Lenger nordvest er planlagt fisketorg.

Bebyggelsen.

I Namsos er det god anledning til å se byen ovenfra fra «Bjørumsklompen». Det spiller da en viss rolle at blokkene blir klare og greie og at takmassene får en enkel og regelmessig utforming. Dette er søkt gjennomført i den nye reguleringsplan. De mange små hus som byen tidligere besto av, er slått sammen til større blokker. En slik blokk er nå på det nærmeste ferdig.

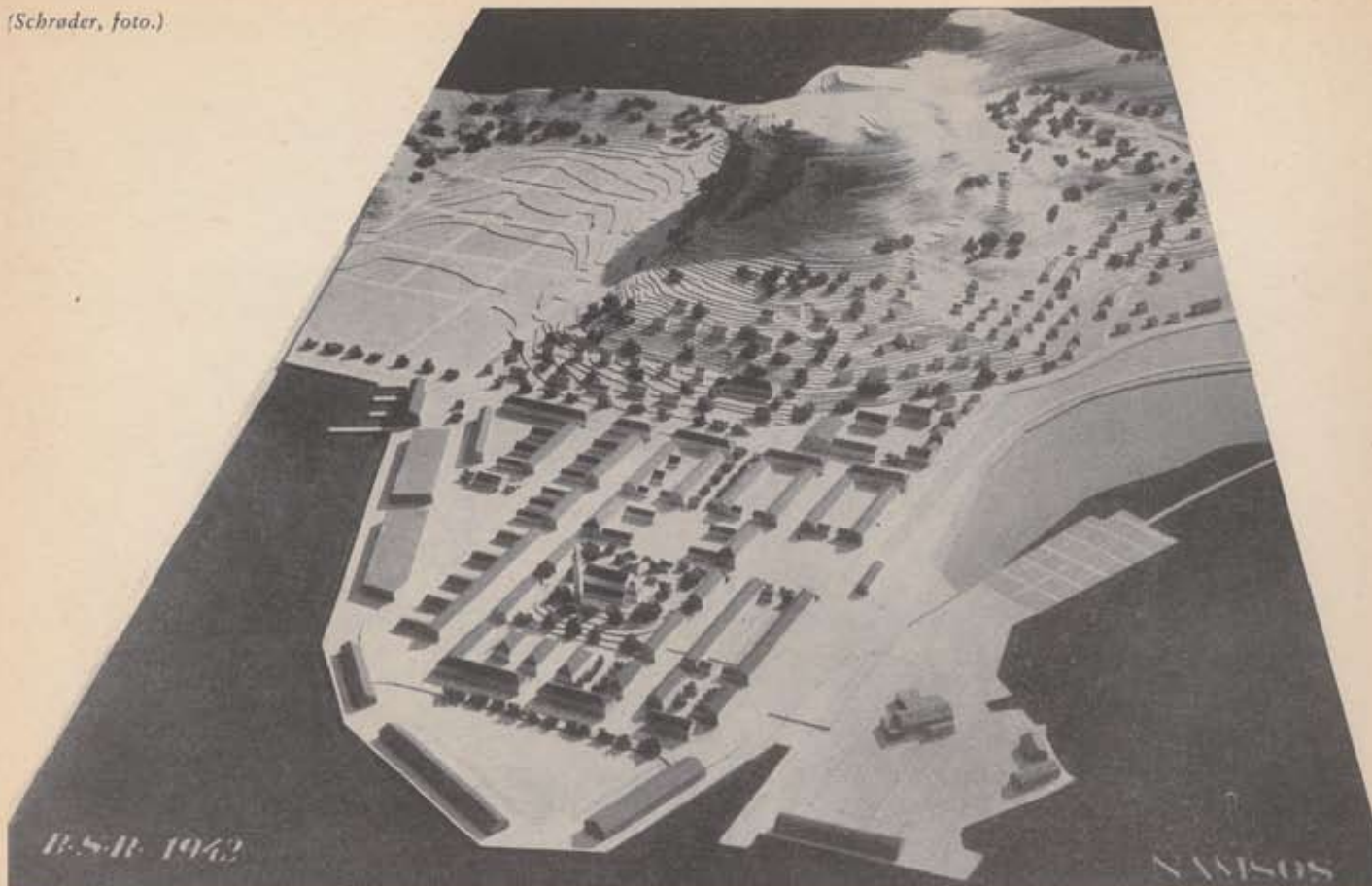
I Namsos er i likhet med Steinkjer prøvd med en forsiktig anvendelse av 1-tasjes fløyer på baksiden i forretningsstrøket. Disse skulde delvis gi lagerplass og utvidelsesmuligheter til forretninger i hovedblokken, delvis opptas av små verksteder eller mindre bedrifter.

Kvartalene er for det meste orientert nord-sør og skulde få godt med sol og lys, da tverrendens fløyer er holdt i 1 etasje.

Bysentrets østre del vil formodentlig inntil videre i overveiende grad bli boligstrøk, hva det også var før brannen. Her blir oppført 2-etasjers blokker av tre med branngavl mellom de enkelte hus.

Den vestre del som blir forretningsstrøket med mindre håndverksmessige bedrifter, er lagt ut til massiv murbebyggelse. Tre og murbebyggelsen antas å gli lett og naturlig over i hverandre og sammen danne et harmonisk hele.

Industriområdene blir vesentlig i vest og nord for

Lavika og delvis øst for sentrum, hvor Van Severen & Co. Ltd. allerede ligger.

Offentlige bygninger.

De to offentlige bygninger ved sentrumsplassen tenkes anlagt med 1-etasjes fløyer mot plassen, bundet sammen av en lav mur med port inn til gårdsplassen. Bygningene er trukket litt tilbake fra byggeflukten henholdsvis i Havnegata og Abel Meyers gate. Den vestre bygning med hovedblokk til Havnegata er tiltent post- og telegrafverket. Prosjekt utarbeidet av Riksarkitekten etter denne situasjonsplan viser at den gir gode betingelser for en hensiktsmessig fordeling av rommene. Den østre bygning er tenkt som kommunal bygning, men det kan også bli spørsmål om en statsbygning, f. eks. tinghus eller liknende.

I havnestrøket er avsatt plass for tollbod.

Det trekantede kvartal ved innkjørselen til byen østfra, er i sin helhet avsatt til kommunale bygninger. Her ligger fra før brannstasjonen. Dessuten er bygd Elektrisitetsverkets transformatorbygning, og kommunens administrasjonsbygning som også skal ligge her, er under arbeid. Kvartalet som er ganske stort og ligger meget sentralt, er videre tenkt å gi plass for bad og kino.

Skolen som før lå i sentrumsdelen, blir flyttet ut

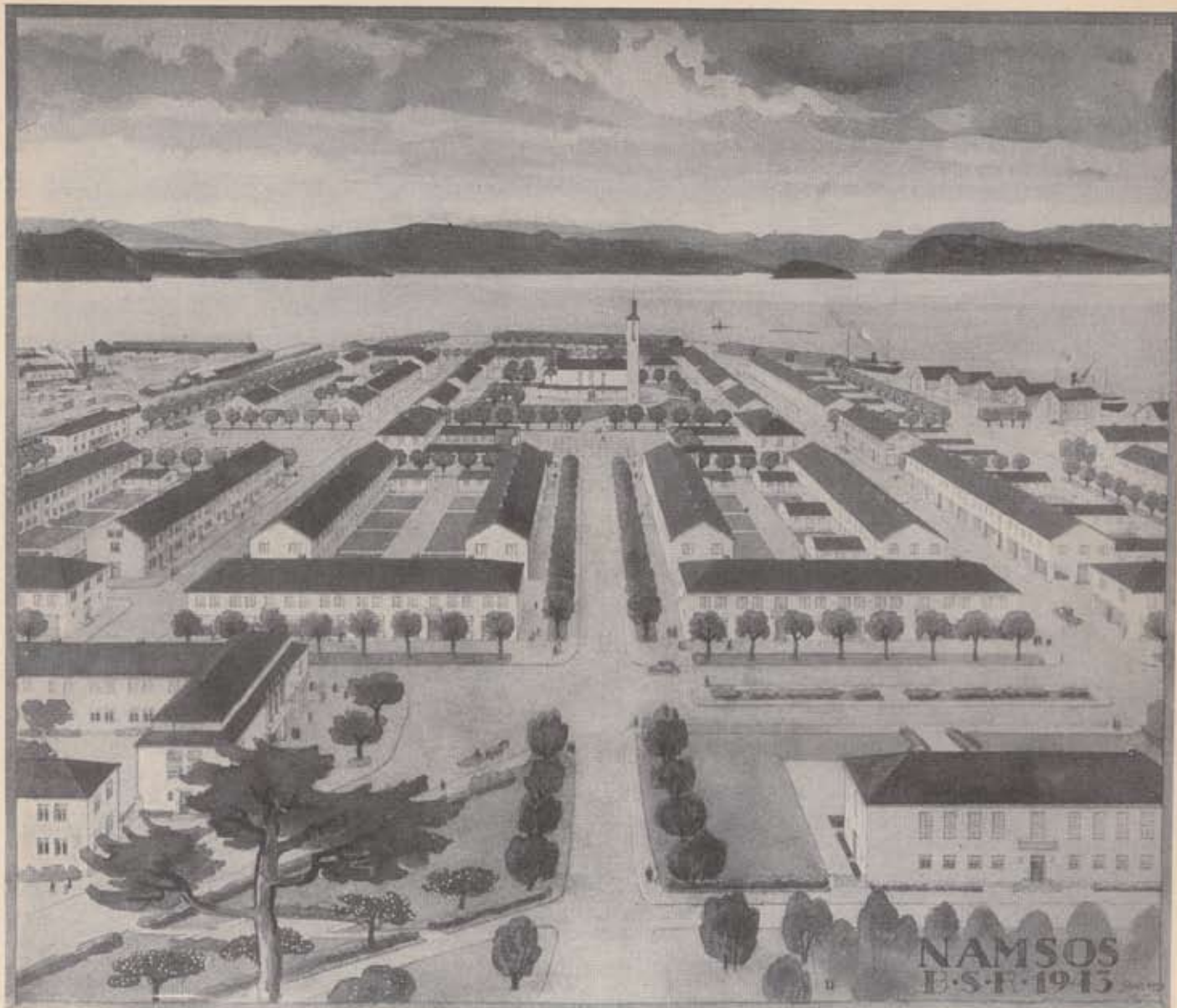
Namsos nye sentrumsplan.

MODELL. Øverst «Bjørumsklumpen» med sin rett avskårne topp, ved foten av den park, så villastrek, så en offentlig bygning. Hovedforretningsgata markerer seg til venstre ved sin rettlinjede framføring ned mot kaien. Kirkehaugen med kirken markerer seg, ovenfor den plassen med de to offentlige bygninger. Helt til høyre et ferdigbygget trelastbruk. Nederst mot kaien stor åpen plass. Innerst i bukten til venstre båthavnen.

til en tomt på Bjørumsjordet, nordøst for byen. Her er utarbeidet prosjekt for den høyere skole i forbindelse med folkeskolen og med tilliggende idrettsplass og leikeplass, boliger for bestyrer og lærere. Skolen får her en vakker beliggenhet, synlig fra byen og med utsikt ut over fjorden. Litt nærmere byen dominerer fylkes-sykehuset med sitt nybygg. Dette var under oppføring i 1940, men ble ikke videre skadet og kunne fullføres like etter.

Kirken.

Kirken beholder sin gamle vakre plass på kirkehaugen, som ligger 5—6 m høyere enn de tilstøtende gater. Den kan utformes som sentralkirke symmetrisk om aksen, men den arkitektoniske bearbeidelse har vist at det også med hell kan plasseres en langkirke der. Anlegget blir da ikke så strengt, men kan få sin sjarm og sine skjønnhetsverdier på andre

Namsos nye sentrumsplan.

Perspektiv av sentret sett fra «Bjørumsklumpen». Til venstre i forgrunnen kinoen. I midten kirken. Til høyre Havnegata — hovedforretningsgata. Nederst til høyre en offentlig bygning.

(Den arkitektoniske bearbeidelse av professor C. J. Moe, død 1942.)
(Jac. Hanssen, del.)

Namsos nye sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Sjøfronten mot sør. Til venstre: Hotell tenkt som høyere bygg.

(Ark. prof. C. J. Moe †)

måter. Detaljert plasing og utforming vil antagelig bli gjort til gjenstand for en arkitektkonkurranse. Terrenget omkring kirken blir fortsatt park og blokkene til Havnegata og Abel Meyers gate åpnes, så man får fritt blick mot kirken både fra øst og vest, likesom den gamle Kirkegata gir blick fra havneområdet i sør.

Namsos nye sentrumsplan.
 Utforming av det indre av boligkvarter i østre del av området. I bakgrunnen «Bjørumsklommen».
 (Ark. Jac. Hanssen, del.)

Fengselstomt.

Fengslet som tidligere lå i sentrum er anvist tomt i det ytre byområde på «Prærien». Her får det gode utvidelsesmuligheter og prosjekt er allerede utarbeidet av Riksarkitekten.

Brannstasjon.

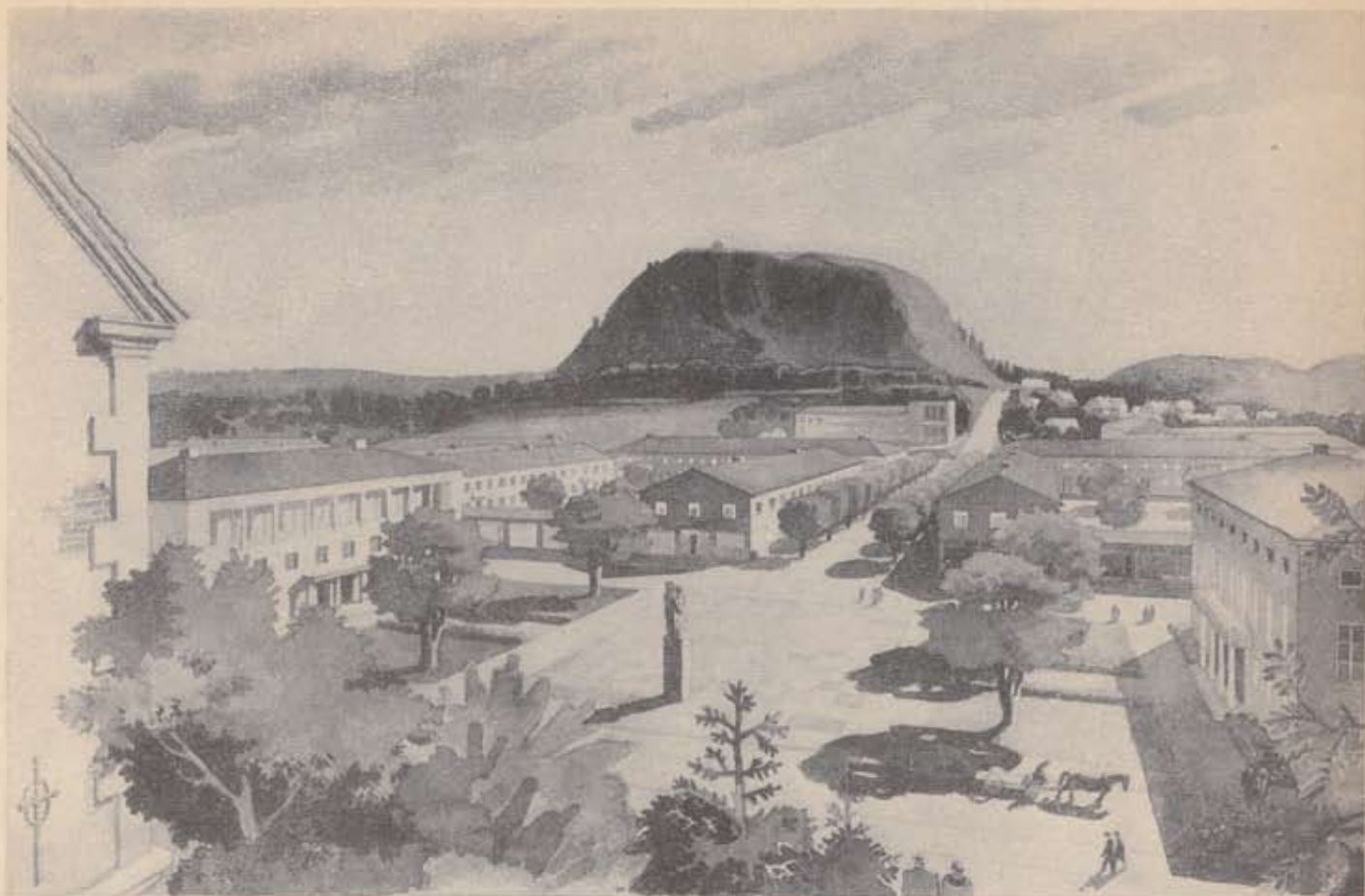
Brannstasjonen var forholdsvis ny, ferdigbygget i 1937. Den var et av de få bygg som ikke ble ødelagt under brannen 1940. De mindre skader ble straks reparert. En ny boligfløy er tilbygget, likeledes en forbindelsesfløy, som gir plass til byingeniørens kontorer, en grei ordning da byingeniøren også er brannsjef. I denne fløyen får dessuten brannstasjonen plass til bad, rekvisitarom, etc.

Kloakk.

Det gamle kloakknnett i Namsos var meget dårlig og utilfredsstillende hva avløpsforhold angikk. Byen var da også plaget ikke så lite av kjelleroversvømmelser ved springflod. Kommunens konsulent har i samarbeid med byingeniørkontoret utarbeidet en ny kloakkplan for Namsos. Noværende kloakker kan ikke benyttes, da de viser seg å være for små for de nye forhold og dessuten dels blir liggende under bebyggelsen.

Namsos nye sentrumsplan.
 Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Randgata mot øst.
 (Ark. prof. C. J. Moe †)

Namsos nye sentrumsplan.

Fra det første utkast til reguleringsplan (aug. 1940). «Forum» med de to offentlige bygninger — post- og telegrafbygning til venstre — sett fra Kirkehaugen mot nord via Kirkegata, bred, beplantet, forbi «Bjørumsklompen». (Ark. Jac. Hanssen, del.)

fordelingsnett. Man har gått inn for øket forbruk av elektrisitet til kokning, varmtvann og husoppvarming. Elektrisitetsverket har egne kraftkilder og samkjører dessuten med Nord-Trøndelag Fylkes Elektrisitetsverks kraftstasjon i Follafoss.

Den nye kloakkplan baseres på at man med de foreslåtte gatehøyder kun kan oppnå tørre kjellere fri for oversvømmelse ved pumping. Med den foreslåtte blokkbebyggelse er det mulig å konsentrere avløp fra sluk i kjellere og samtidig dreisvann for hele blokken i et felles pumpesystem. Springflod er observert til cote + 1,7. Dette blir da minimumscote for kjellergolv, dersom man ikke vil sløyfe drenering, og gå til vanntett støp.

Tomtefordelingen.

Gjennomføringen av reguleringsplanen er forbedret ved tomtefordelingsarbeidet som ble påbegynt av en komité oppnevnt av ordføreren 15. april 1941. Etter konferanse med tomteeierne er opptatt kartotek med oppgaver over erstatningssum for de brente

Elektrifisering.

Namsos kommunale elektrisitetsverk har i forbindelse med reguleringen og gjenoppbyggingen av Namsos planlagt store utvidelser og ombygninger i

Namsos nye sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Langsnitt gjennom hovedforretningsgata. Øverst en framtidig offentlig bygning. I midten post- og telegrafbygningen. Nederst — på kaien — påtenkt hotell som høybygg (alternativ seinere oppgitt).

(Ark. prof. C. J. Moe †.)

Namsos nye sentrumsplan.

Kirkegata med kirken på Kirkehaugen som fond. Plassen foran den flankert til høyre av post- og telegrafbygningen, til venstre av en framtidig offentlig bygning.

(Ark. prof. C. J. Moe †, Jac. Hanssen, del.)

bygninger, forsikringssum, tidligere tomteareal, bebygget areal, pantegjeld og de brente byggs anvendelse før brannen.

Man har forsøkt å størst mulig utstrekning å la tomteeierne få tilbake sine gamle tomter, eller tomter

Namsos nye sentrumsplan.

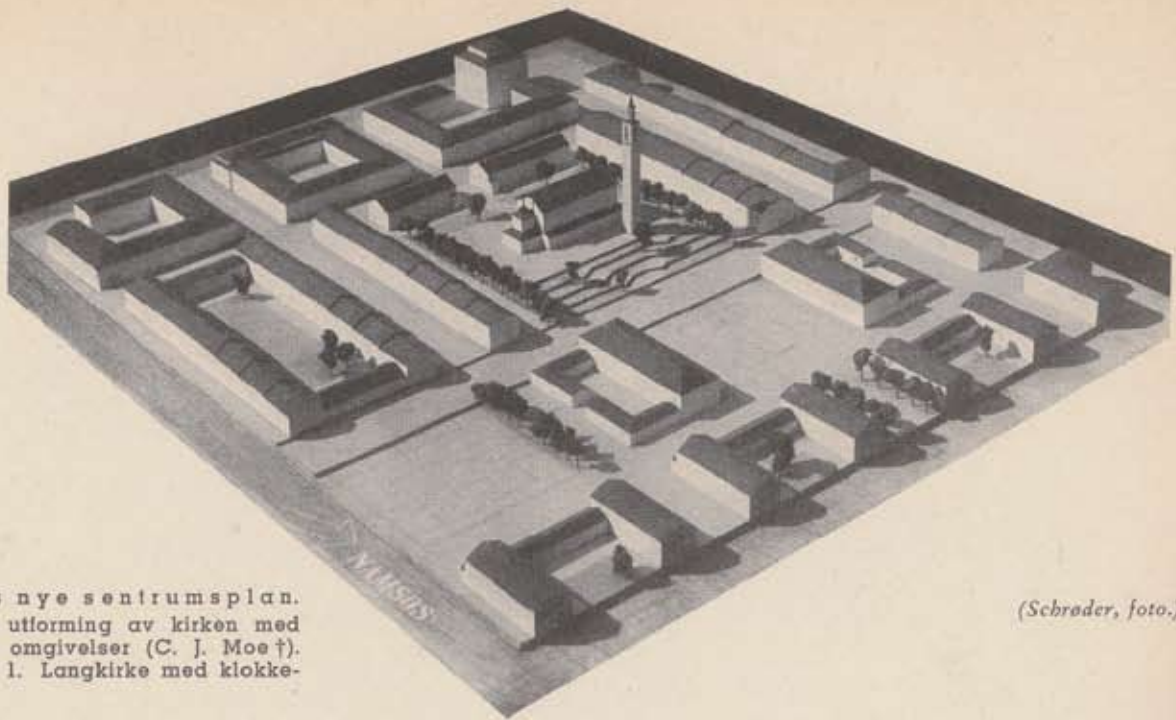
Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Kirken som langkirke på kirkehaugen, til høyre sett fra gavlen (vest), til høyre sett fra nord med «Forum»-plassen med to offentlige bygninger. (Ark. prof. C. J. Moe †.)

Namsos nye sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Snitt gjennom hovedtrafikkåren gjennom Namsos, Sverres gate, som tangerer sentret, sett mot sør mot kirken. (Ark. prof. C. J. Moe †.)

Namsos nye sentrumsplan.
Studie til utforming av kirken med
nærmeste omgivelser (C. J. Moe †).
Alternativ 1. Langkirke med klokke-
tårn.

(Schröder, foto.)

som i den nye byplan tilsvarer de gamle. Komitéen foreslår tomtedelingsplanen snarest vedtatt.

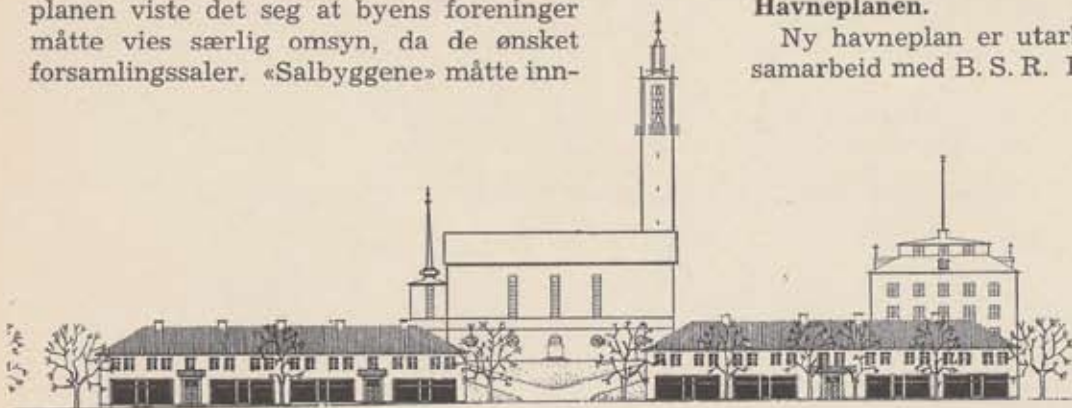
Ekspropriasjonsskjønnet er forberedt av en skjønnss-kommisjon bestående av 6 medlemmer.

Under bearbeidelsen av tomtefordelings-planen viste det seg at byens foreninger måtte vies særlig omsyn, da de ønsket forsamlings-saler. «Salbyggene» måtte inn-

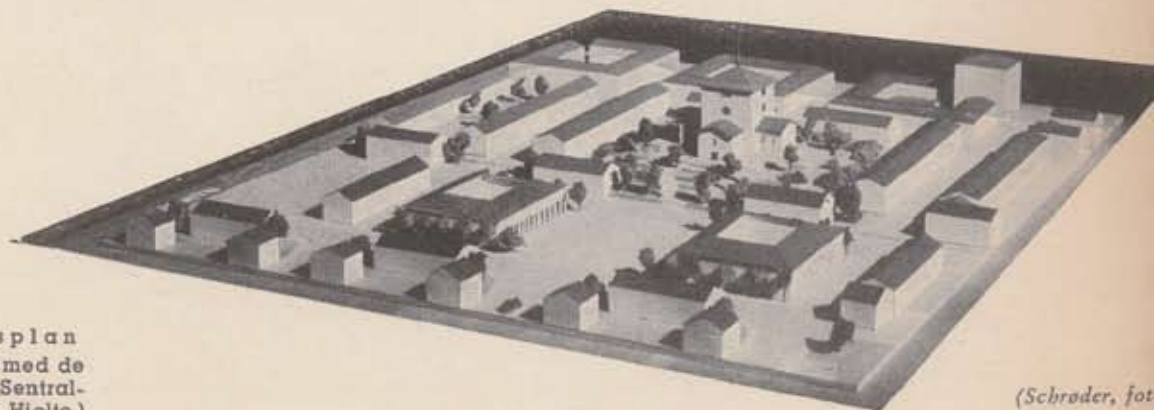
passes i blokkene og så vel rombehov som fasade-løsning måtte overveies. Etter konferanse med for-eningenes representanter om de forskjellige proble-mer, synes man no å ha fått i stand en rimelig løsning.

Havneplanen.

Ny havneplan er utarbeidet av havnedirektøren i samarbeid med B. S. R. Innerst inne i Lavika er tenkt

Namsos nye sentrumsplan.
Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Detalj fra Sverres gate med kirken i bakgrunnen. Til høyre hotell ved damskipska-len i form av et høyere bygg. (Seinere er denne tanke opp-gitt og hotellbygget holdt lavt.)
(Ark. prof. C. J. Moe †.)

Namsos nye sentrumsplan
Studie til utforming av kirken med de
nærmeste omgivelser. Alt. 2. Sentral-
kirke. (Reg.ark. Claus Hjelte.)

(Schröder, foto.)

Namsos nye sentrumsplan.

Stasjonsplassen sett fra stasjonen. Til venstre kirken på Kirkehaugen, i midten en offentlig bygning, til høyre «gaviveggen».

(Ark. prof. C. J. Moe †, Jac. Hanssen, del.)

småbåthavn. Rutebåter og kystbåter legger til ved den søndre del av kaiområdet. Kai er no under bygging fra den eksisterende jernbanekai til den nåværende ekspedisjonskai. Grunnforholdene skaper her en del bry. Det må foretas en del mudring og delvis sprengning for på enkelte steder å få dybde nok. Den midtre del av denne kai bygges først, og her er mudringen på det nærmeste ferdig, så selve kaiarbeidet kan begynne. Kaien bygges for stor belastning med mulig malmtransport for øye. Samlet kai i Nam-

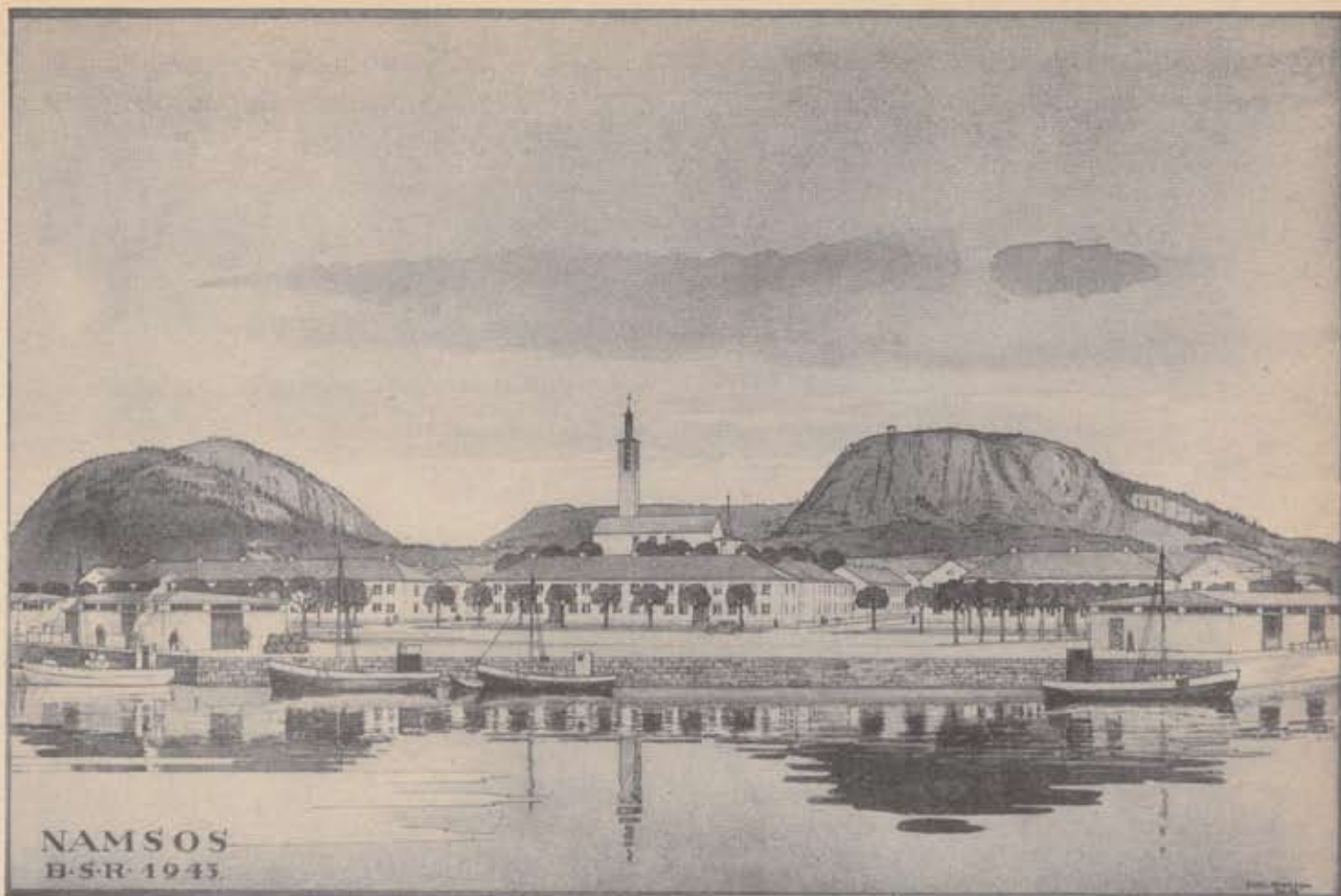

Namsos nye sentrumsplan.

Studie til den arkitektoniske bearbeidelse. Snitt gjennom kirkehaugen, plassen ved foten av haugen og Kirkegata (til høyre). Til høyre for kirken post- og telegrafbygning. (Reg.ark. Claus Hjelte.)

Under: Sjøfronten mot sør. Høybygget er et tenkt hotell (seinere oppgitt.) Kirken som sentralanlegg.

sos vil i utbygget stand få en lengde på ca. 1000 m. Havneforholdene i Namsos ligger ellers godt til rette med en bred og dyp fjord og isfri havn.

Arkitektonisk bearbeidelse.

Til belysning av reguleringsplanens bebyggelsesmuligheter er foretatt en arkitektonisk bearbeidelse og utarbeidet modeller. Dette stoff viser gatenes og plassenes karakter og romvirkning, bebyggelsens høyde og takform m. m.

Det viser seg at det trønderske arkitekturpreg passer godt for 2-etasjers bebyggelse, slik som foreslått her i Namsos. En del av bebyggelsen blir av tre, men en del også av mur, men denne blir lett og naturlig inn mellom trehusene, slik som tilfelle er i enkelte av de sentrale deler i Trondheim.

Hva park- og beplantningsspørsmålene angår, vil entrépassasjen ved Overhallsvegens innløp til byen, de foreslåtte allébeplantninger av gatene samt kirkeparken og den såkalte Fredriksbergparken by på tiltalende oppgaver.

En videre arkitektonisk bearbeidelse i kontakt med de respektive grunneiere vil finne sted etter hvert som tomtefordelingen er ferdig, og en detaljert grunnriss teknisk undersøkelse av de forskjellige hustyper vil bli foretatt ved Gjenreisingsavdelingen.

Namsos nye sentrumsplan.

«Byens ansikt mot sjøen». I midten kirken på Kirkehaugen, til høyre «Bjørumsklompen», som dominerer bybilledet.

(Ark. prof. C. J. Moe †, Jac. Hanssen, del.)

Forslaget til reguleringsplanen for Namsos er laget av professor Sverre Pedersen.

Arkitekt Claus Hjelte overtok på et tidlig tidspunkt arbeidet med Namsos og Steinkjer, som den stedlige reguleringsarkitekt, og bearbeidet enkelte punkter videre. Den arkitektoniske utforming er bearbeidet av professor C. J. Moe og arkitekt Claus Hjelte. Arkitekt Jacob Hanssen har malt perspektivene.

Modellene er laget av B. S. R. dels i Trondheim, de siste i Oslo.

Arkitekt Arne Aursand, som har deltatt i arbeidet i Namsos og arkitekt Asbj. Rønning har bistått under utarbeidelsen av denne redegjørelse.

3. april 1943.

Sverre Pedersen.

Etter at ovenstående er gått i trykken er det kommet krav om plasing av en kassilo som vil foranledige en mindre forandring i planens sørøstre hjørne. Den korrigerede plan vil bli inntatt i et senere hefte.

Sverre Pedersen.